PRIMERA GRAMÀTICA DEL GREC MODERN EN CATALÀ

GRAMÀTICA DEL GREC MODERN

Γραμματική της νέας Ελληνικής

2a edició corregida i augmentada

Víctor Valls Jové

COL·LECCIÓ *POLYEIDEIA*, 3

Gramàtica del grec modern
Γραμματική της νέας Ελληνικής

COL·LECCIÓ POLYEIDEIA 3

Monografies de Filologia grega i llatina

Edicions de la Universitat de Lleida

CONSELL EDITORIAL / CONSEJO EDITORIAL / *EDITORIAL BOARD*

Director: **Josep Antoni Clua Serena** (Universitat de Lleida)
Directors Executius: **Manuel Cerezo Magán** (Universitat de Lleida)
Matías López López (Universitat de Lleida)

COMITÈ CIENTÍFIC / COMITÉ CIENTÍFICO / *SCIENTIFIC COMMITTEE*

Jaume Almirall (Univ. Barcelona)
Joan Busqueta (Univ. Lleida)
Esteban Calderón (Univ. Murcia)
Montserrat Camps (Univ. Barcelona)
Christophe Cusset (ENS-Lyon)
Chiara Di Serio (Univ. La Sapienza-Roma)
Yannick Durbec (Univ. d'Aix-Marseille)
Xavier Espluga (Univ. Barcelona)
Rafael J. Gallé (Univ. Cádiz)
Carles Garriga (Univ. Barcelona)
Pau Gilabert (Univ. Barcelona)
Pilar Gómez Cardó (Univ. Barcelona)
David Hernández de la Fuente (Univ. Complutense Madrid)
Montserrat Jufresa (Univ. Barcelona)
Juan Antonio López Férez (UNED- Madrid)
Enrico Magnelli (Univ. di Firenze)
Antonio M. Martín Rodríguez (Univ. Las Palmas de Gran Canaria)
Marc Mayer (Univ. Barcelona)
Francesca Mestre (Univ. Barcelona)
Jesús M. Nieto (Univ. León)
Jordi Pàmias (Univ. Autónoma Barcelona)
Aurelio Pérez Jiménez (Univ. Málaga)
Jaume Pòrtulas (Univ. Barcelona)
Pere J. Quetglas (Univ. Barcelona)
María Teresa Quintillá (Univ. Lleida)
Vicente Ramón (Univ. Zaragoza)
Carlos Rizos (Univ. Lleida)
Xavier Riu (Univ. Barcelona)
Flocel Sabaté (Univ. Lleida)
Tomás Silva (Univ. Cádiz)
Emilio Suárez de la Torre (Univ. P. Fabra-Barcelona)
José Vela (Univ. Zaragoza)

La Col·lecció Polyedeia (CPOL) publica un o dos volums cada any. Els originals no sol·licitats s'enviaran a dos membres del Comitè Científic i a un del Consell Editorial, per tal de procedir a la seva publicació una vegada aprovada la mateixa. CPOL mantindrà intercanvi amb altres publicacions periòdiques que continguin aportacions científiques originals vinculades amb l'àmbit dels estudis de Filologia Clàssica.

The Polyedeia Collection (CPOL) publishes one or two volumes each year. Unsolicited originals must be sent to two members of the Scientific Committee and one of the Editorial Board, in order to proceed with their publication once it has been approved. CPOL will maintain exchanges with any periodical publication that contains original scientific contributions linked to the field of Classical Philology studies.

Gramàtica del grec modern
Γραμματική της νέας Ελληνικής

2a edició corregida i augmentada

Víctor Valls Jové

Edicions de la Universitat de Lleida
Lleida, 2025

Amb la col·laboració de:

Universitat de Lleida
Vicerectorat de Cultura
i Extensió Universitària

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES

Col·lecció Polyeideia, dirigida per Josep Antoni Clua

Segona edició: març de 2025
Edició actualitzada: setembre de 2026

© del text: Víctor Valls Jové
© del pròleg: Josep Antoni Clua Serena
© Edicions de la Universitat de Lleida

Fotografia de coberta: Víctor Valls Jové
Maquetació: Edicions i Publicacions de la Universitat de Lleida

ISBN 978-84-9144-550-0

Tots els drets reservats.

Índex

Pròleg 9
Prefaci 13

Primera part

L'alfabet grec i l'escriptura grega 17
Accentuació de les paraules gregues 24
Elisió, afèresi i apòcope de les vocals gregues. La -v final 25
Majúscules i minúscules 26
Signes de puntuació grecs 28
Lectura i significat d'abreviatures i sigles gregues 29
Lectura de nombres, xifres, hores, dates, mesures, edats i quantitats 32
Alfabet llatí i paraules gregues d'origen estranger 39

Segona part

Gènere i nombre de les paraules gregues 43
Declinació i casos de les paraules gregues: articles, substantius, adjectius i pronoms 49
Concordança de les paraules gregues 63
L'expressió de la possessió 65
Preposicions gregues 67
Adverbis grecs 70
La negació 72
La interrogació 73
Els verbs grecs 73
El verb *Ser / Estar* - Εἰμαι 94
El verb *Tenir / Haver* - Ἔχω 97
El verb *Fer* - Κάνω 99
El verb *Succeir* - Γίνομαι 101

Els verbs impersonals 102
Els verbs deponents 105
Els verbs irregulars 107
Proposicions subordinades completives 108
Proposicions subordinades circumstancials de comparació i comparació d'adjectius, adverbis i verbs 109
Conjuncions de coordinació 112
Proposicions subordinades de causa i conseqüència 113
Expressió de l'obligació, prohibició i autorització 114
Expressió de la possibilitat i impossibilitat 115
Expressions de probabilitat i deducció 115
Expressions de temps 116
Expressions de lloc 118
Expressions de mode 120
Proposicions subordinades adversatives 122
Expressió dels sentiments. Diminutius i augmentatius 122
Expressió del temor, por, perill i dubte 124
Expressió de disculpes i queixes 124
Salutacions, comiats, desigs i felicitacions 124
Proposicions subordinades finals 125
Proposicions subordinades concessives 126
Particularitats i significats d'algunes paraules gregues 126
Diferents maneres de dir o escriure una mateixa paraula o expressió grega 132
Diferent ús de paraules gregues i catalanes per expressar un mateix significat 133
Grups de paraules que expressen un concepte 134
Formació de paraules gregues 135

Bibliografia

Referències 139
Gramàtiques 139
Diccionaris 140

Pròleg

L'eclosió del conreu dels estudis clàssics relatius a la Grècia antiga sempre ha creat el miratge que els estudis del grec modern no són tan importants, fet que es constata per la poca probabilitat de trobar gramàtiques, diccionaris i obres literàries en grec modern a les nostres biblioteques. Amb tot, l'interès pel grec modern, que és la llengua oficial de Grècia i Xipre, va creixent. No endebades, és una de les llengües indoeuropees que porten més temps documentades, amb més de 3.400 anys d'evidència, i és parlada per més de 14 milions de persones. Deriva del grec antic i té un lloc summament important en la cultura europea, que juntament amb les tradicions romanes i el llatí, conforma una part fonamental dels estudis clàssics. Avui dia és un dels idiomes oficials de la Unió Europea i d'importància per la seva rica aportació cultural.

Els estudis neohel·lènics i la cultura i literatura neogrega a les terres de parla catalana tenen una certa revifalla en català, mercès a traduccions en llengua catalana al llarg dels segles XIX i XX, i fins a l'actualitat: els poemes de Kavafis, traduïts fa molts anys per Carles Riba, Alexis Solà, i recentment, per Eusebi Ayensa, les novel·les de Nikos Kazantzakis, *El Crist de nou crucificat* i *Alexis Zorbàs*, versionades per Joan Sales, Pau Sabaté i Jaume Berenguer Amenós, respectivament, entre tants d'altres.

El grec modern és estudiat a les escoles d'idiomes moderns, a algunes universitats catalanes, i a la Comunitat Grega de Catalunya. Els currículums dels estudis de grec segueixen les recomanacions del Consell d'Europa tal com es concreten en el *Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües* (MECR). També comptem amb una Associació catalana de Neohel·lenistes, que va ser fundada el 2006 amb la finalitat de donar a conèixer la literatura i la cultura de la Grècia moderna. Amb tot, aquest interès coexisteix, com deia suara, amb una minvada presència del grec modern i la seva literatura a les universitats dels Països Catalans, que només recentment ha començat a consolidar-se[1].

1. Veg. Rubén J. Montañés, "Els estudis de grec modern", *Ítaca: Quaderns catalans de cultura clàssica*, 2008, 23, pp. 129-140.

D'altra banda, la desconeixença de la literatura grega moderna ha estat gairebé total fins fa poc temps. Cal que ens remuntem a Bergnes de las Casas[2] o bé a Rubió i Lluch, al segle XIX, per trobar bons coneixedors de la llengua i la literatura neogregues, per bé que no les van considerar més que filles bastardes de la llengua i la literatura gregues clàssiques, malgrat el redescobriment de Grècia a través de la seva literatura. De fet, un dels problemes que es plantejà aleshores fou la diferenciació entre literatura medieval (o bizantina) i literatura neogrega[3].

És sabut que a partir del segle IV abans de la nostra era va aparèixer una varietat comuna a tot el món grec, l'anomenada *koiné*, basada principalment en l'àtic. D'aleshores ençà, hi ha hagut una pugna entre dos models de llengua escrita: el relatiu a la llengua col·loquial i el més proper a la llengua antiga. La *vexata quaestio* de quina havia de ser la llengua escrita es va tornar a plantejar, amb la independència de Grècia (1821), quan el grec esdevingué llengua oficial del nou estat grec. Al segle XIX, es va oposar a la varietat popular (*dimotikí*) una varietat arcaïtzant (*katharévussa*), semblant, però no igual, a la llengua clàssica. A la fi del segle XIX, els escriptors van adoptar la *dimotikí*. I durant el segle XX, la *dimotikí* esdevingué llengua comuna a Grècia.

Aquesta gramàtica de Víctor Valls és un intent magnífic de posar ordre i de donar al lector en petits apartats, d'una manera completa i clara, els elements gramaticals del grec modern. Un primer i noble intent, en català, que em plau de poder encabir a la col·lecció *Polyeideia (Universitat de Lleida)*, que tinc l'honor de dirigir. Una descripció molt útil per a un determinat tipus de persona interessada en el seu estudi[4] i, com diu l'autor en el seu succint *Prefaci*, "(un llibre) útil a estudiants de llengua grega que sovint no troben gramàtiques a les biblioteques".

---

2. *Cf.* Josep Antoni Clua, *El humanismo en Cataluña en el Siglo XIX: Antonio Bergnes de las Casas (1801-1879)*, Madrid, Ediciones Clásicas, 1995.

3. Així, pot veure's en M. Triandafilidis, Νεοελληνική Γραμματική (Της Δημοτικής), Θεσσαλονίκη 1978 (1941).

4. Vull/ Volem agrair a Jaume Almirall les seves observacions després de la primera edició de l'obra. També, a Eusebi Ayensa i Joaquim Gestí, entre d'altres, les opinions emeses i el seu recolzament en la segona edició que ara emprenem a la UdL (Servei de Publicacions). En concret, temes de transcripció que van sorgir abans i després de les primeres proves del llibre, van ser consultats *per litteras*. També a Montserrat Camps, Montserrat Franquesa i a Ernest E. Marcos, pels seus consells i comentaris, però especialment, a Kleri Fotiní Skandami, que ensenya grec modern a l'EOI de Drassanes (Barcelona), per la seva dedicació a l'ensenyament d'aquesta llengua durant moltes generacions d'alumnes entre les que ens hi comptem el mateix autor d'aquesta gramàtica i qui signa aquest pròleg. Entre els temes que l'autor va consultar, paga la pena d'esmentar, a tall d'exemple, la transcripció de noms com Ελένη per Eleni, o Χρήστος per Khristos i Πέτρος per Petros. L'autor ha tingut en compte les normes de transcripció del grec modern al català recentment establertes i publicades per l'IEC.

La *Gramàtica del grec modern* de V. Valls, en aquesta segona edició, corregida i augmentada, està plena d'encertades observacions i, al meu entendre, esdevenen especialment profitosos els aclariments i comentaris gramaticals que exposa a les últimes catorze pàgines del llibre. L'autor, professor de llengües estrangeres (especialista en anglès, francès i italià), catedràtic de francès d'educació secundària, amb un postgrau de Didàctica de la llengua i amb estudis avançats de grec modern i de grec clàssic, ha fet una agradable feina de mediació, neta, didàctica i endreçada, per la informació que aplega i per la quantitat d'aquesta informació.

Fa pocs dies que vaig encetar la lectura amatent de l'edició íntegra en català, en dos volums, dels poemes complets de Konstandinos P. Kavafis, un dels poetes ocults però més estimats de Grècia, en traducció catalana d'Eusebi Ayensa[5]. Si ho assenyalo ara i aquí és perquè quedi palès que la llengua i la literatura grega modernes em fetillen i d'ací la meva benvinguda més afectuosa i plaent que li vull donar a aquesta *Gramàtica* que el lector té a les mans.

Josep Antoni Clua
Catedràtic de Filologia grega a la UdL
Doctor en Filologia grega (Universitat de Barcelona).
Director de la Col·lecció Polyeideia (UdL).

5. Cf. Konstandinos P. Kavafis, *Poesia completa* (2 vols.), Barcelona, ed. Flaneur, 2024, edició a càrrec d'E. Ayensa.

Prefaci

Αφιερώνω αυτό το βιβλίο στους Μερσέ,
Ζεράρ και Σίλβια με πολλή αγάπη

He escrit aquests comentaris gramaticals amb la intenció de publicar una gramàtica de grec modern que serveixi per consultar dubtes bàsics i per aprendre el grec que es parla avui a Grècia. En general, aquest llibre pot ser útil a estudiants de llengua grega que sovint no troben gramàtiques a les biblioteques. La bibliografia conté publicacions didàctiques i gramàtiques de referència actuals que necessitem per aprendre grec.

La primera part del llibre ens explica la manera de llegir i pronunciar correctament les paraules gregues d'avui. La segona part detalla les característiques i particularitats de la gramàtica grega amb comentaris i exemples que faciliten una bona comprensió del grec escrit i parlat.

Les lletres de l'alfabet grec són iguals o diferents gràficament de les lletres del nostre alfabet llatí, però ens resulten familiars per la seva importància en la cultura europea i el seu ús habitual en fòrmules matemàtiques o geomètriques, i especialment perquè les nostres lletres llatines provenen de les gregues. També ens interessa llegir i escriure les lletres de l'alfabet grec per la seva bellesa gràfica i perquè sabem que les lletres que els nens i nenes grecs aprenen avui a l'escola són les mateixes que des de fa segles segueixen inscrites en els marbres antics de Grècia i de llocs tan diversos com Àsia Menor, Itàlia o Alexandria.

Moltes paraules del vocabulari grec contemporani mantenen el significat que tenien en grec antic perquè el grec modern és el resultat de l'evolució del grec arcaic fins als nostres dies. Naturalment, el pas dels segles ha anat simplificant aspectes morfològics i semàntics del neogrec, com per exemple el seu sistema d'accents i esperits, però el grec actual segueix conservant moltes paraules i característiques del grec antic. No oblidem que el llatí és molt diferent de les llengües romàniques que va generar, mentre que el grec de totes les èpoques històriques segueix molt present en el grec que es parla avui.

El grec clàssic, que segueix enriquint el grec modern, s'estudia en moltes universitats i instituts de batxillerat per la seva importància filològica i cultural, però també el grec modern hauria d'estar present en els programes curriculars acadèmics com a llengua estrangera de la Unió Europea. En aquest sentit cal recordar que el grec modern o neogrec és la llengua oficial de prop de 14 milions de persones entre Grècia i Xipre. A més a més, també es parla en moltes comunitats gregues de tot el món.

Agraeixo a les meves professores de grec i amics de Grècia les seves explicacions gramaticals i culturals que enriqueixen aquest llibre, així com llur dedicació a totes les persones que han participat en la seva edició i revisió.[6] Amb molta anyorança dedico també un record a la memòria del meu gran amic Vassilis Raptis.

Per últim, és important tenir en compte que quan aprenem grec lluny de Grècia amb la petita ajuda d'una gramàtica, no hauríem d'oblidar intentar descobrir paraules tan especials com les que el poeta romàntic Kostís Palamàs guarda amb especial afecte en un lloc protegit, com ens diu en aquests versos:

> Έχω κρατήσει μερικές λέξεις – μαργαριτάρια – μέσα σε ένα ανεκτίμητο μικρό κουτί – μερικές λέξεις φως και Μουσικής
>
> He conservat algunes paraules – perles – dins un inestimable petit cofre – paraules de llum i de Música" (la traducció és nostra)

Potser el seu valuós petit cofre conservi en el seu interior la paraula creada pel propi poeta **σμαραγδονήσια** - "*illes com maragdes"*, i també les emotives paraules d'un fragment de l'himne grec que va escriure Dionníssios Solomós mentre sentia des de Zàkinthos les fogonades dels canons dels herois grecs de Messolongui que lluitaven per la llibertat de Grècia.

---

6. Agraïments: Jaume Almirall, Eusebi Ayensa, Albert Badosa, Josep Antoni Clua, Àlvar Clua, Anna Cortadella, Kiriakí Cristoforidi, Iannis Georgiadis, Joaquim Gestí, Antigoni Ignatidou, Dafni Liontou, Andrés Martínez Reche, Miguel Ángel Navarrete, Wladimir Padrós Casalins, Artemis Panigyraki, Iro Papaevangelou, Matina Patsioura, Vassilis Raptis, Dimitris Rodatos, Amadeo Terol, Guim Valls, Rosa Vidal, Sílvia Valls Batalla, Apostolis Zervas.